

РЕШЕНИЕ

№ 14102

гр. София, 14.04.2026 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, ХХ КАСАЦИОНЕН СЪСТАВ, в публично заседание на 27.02.2026 г. в следния състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Красимира Милачкова

ЧЛЕНОВЕ: Лилия Йорданова
Мариана Маркова

при участието на секретаря Станислава Данаилова и при участието на прокурора Куман Куманов, като разгледа дело номер **362** по описа за **2026** година докладвано от съдия Мариана Маркова, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 285, ал.1 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС), във връзка с чл. 208-228 от Административнопроцесуалния кодекс (АПК).

Образувано е по касационна жалба на И. А. А. – О. против решение № 34783/23.10.2025г. по адм. д. № 8666/2024г. на Административен съд София град, Първо отделение, 34 състав. С решението е отхвърлен като неоснователен искът с правно основание чл.284, ал.1 ЗИНЗС, предявен от касатора против Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ (ГДИН) за обезщетение за неимуществени вреди, сочени за причинени от незаконосъобразно бездействие на длъжностни лица на ГДИН в периода от 01.02.2022 г. до 01.09.2024 г., ведно със законната лихва, считано от 02.09.2024 г. до окончателното изплащане на сумата. Ответникът чрез процесуалния си представител оспорва касационната жалба като неоснователна. Прокурорът намира, че тя е основателна, но претенцията – прекомерна.

След като обсъди доводите на страните и събраните по делото доказателства, съдът в настоящия състав приема следното от фактическа и правна страна.

Касационната жалба е допустима, като подадена в законоустановения за това срок от активно легитимирана страна срещу решение, което е неблагоприятно за последната. Разгледана по същество, жалбата е основателна.

От фактическа страна в обжалваното решение е прието, че ищецът през периода от 29.01.2022 г. до 01.09.2024 г. е изтърпявал наказание „лишаване от свобода“ в Централен Софийски затвор.

При постъпването му е разпределен в група 8, като бил настанен в спално помещение № 1 заедно с лишените от свобода А. Т. М., Г. Г. А., Г. К. Н., Д. Г. В., Д. С. К., Е. Торлак и Е. В. К.. В периода за времето от 11.02.2022 г. до 31.03.2022 г. е бил преместен в 11 група, но липсва информация в кое спално помещение и с кои лица е бил настанен в този период. За времето от 31.03.2022 г. до 01.08.2023 г. е бил преразпределен на територията на 7 група в различни спални помещения с № 13, 16 и 18. От 01.08.2023 г. до момента на изготвяне на справка, а именно 10.01.2025 г., ищецът е бил преразпределен в група 5, в различни помещения. За периода 10.12.2019 г. – 01.09.2024 г. за И. А. А. – О. не са документирани посещения в медицинския център, при които да е получавал противоалергични медикаменти, изписвани при ухапвания от насекоми. Посещенията му били свързани с обезболяващи медикаменти. Проведени му били изследвания за стадиране на хепатит С, получава антивирусна терапия срещу хепатит С. От 29.01.2024 г. е на метадонова терапия, като компенсаторно лечение. За кратък период са му били отпускани леки ненаркотични успокоителни медикаменти, след което са му били спрени, поради „проявената склонност да мами медицинския персонал и да получава психоактивната терапия на други лишени от свобода срещу подпис“. Констатиран бил у ищеца ставно-мускулен болков синдром, като е консултиран с невролог и му е отпускана изписаната терапия. По повод постфлебитния синдром, развит вследствие на инжекционните наркотици, е консултиран със съдов хирург, за което му е изписана терапия. Провеждани са дезинфекция, дезинсекция и дератизация (ДДД) на отделни дати в периода между 30.01.2019 г. и 03.10.2024 г. в отделни групи и помещения. Не са приложени молби от ищеца за допускане на допълнителни препарати за дезинсекция и респективно документи, с които да му е разрешено или отказано. Изслушаните свидетели посочили съответно, че се познават с ищеца, в групата има много дървеници, пръскано е срещу тези насекоми, но без ефект. Ищецът споделял, че не му е добре от дървениците, не може да спи, имал обриви по тялото. Дървеници има във всички процепи на легла, дюшеци, по шкафовете, където има процепи, се намират дървеници, които се размножават всекидневно, полазват и хапят като от това не може да се спи. Ищецът бил „нажарен като от коприва“, споделял, че е „отчаян от живота и изпитва безнадеждност и безизходица, не вярва в институциите, изпитва болка и страдания, не може да спи и да се храни, тъй като цялото тяло му е унищожено, унищожени са му и дрехите му“.

При така установените обстоятелства съдът намерил от правна страна, че искът е неоснователен, по съображения, че съгласно чл. 1, ал. 1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди (ЗОДОВ) и чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС държавата отговаря за вредите, причинени на лишени от свобода и задържани под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения по чл. 3 от ЗИНЗС, която от своя страна поставя изисквания към условията, при които се поставят осъдените лица. Посочено е в мотивите на обжалваното решение, че основателността на предявения иск предполага установяване на следните материалноправни предпоставки: 1. акт, действие и/или бездействие на специализираните органи по изпълнение на наказанията, с които се нарушава чл. 3 от ЗИНЗС; 2. настъпила неимуществена вреда в правната сфера на ищеца в резултат на нарушението, която се предполага до доказване на противното по силата на оборимата презумпция, въведена с чл. 284, ал. 5 от ЗИНЗС и 3. причинна връзка между нарушението по чл. 3 от ЗИНЗС и настъпилия вредоносен резултат. Нормата на чл. 3 от ЗИНЗС предвижда, че осъдените не могат да бъдат подлагани на жестоко или нечовешко отношение. На това право на лишените от свобода, съответства и административно задължение при изпълнение на наказанията, да бъдат осигурени условия, обезпечавачи поддържането на физическото и психическото здраве и зачитане на правата и достойнството им - чл. 2, т. 3 от ЗИНЗС. „Нечовешкото“ или „унижаващото“ отношение предполага такова страдание или унижение, достигащо отвъд неизбежния елемент на страдание и унижение, свързан с дадена

форма на легитимно третиране или наказание. Мерките за лишаване от свобода според Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ) могат често да съдържат такъв елемент, като държавата трябва да осигури на лишеното от свобода лице условия, които са съвместими с уважението към човешкото достойнство, така че начинът и методът на изпълнение на мярката да не го подлагат на стрес и трудности с интензивност, която надминава неизбежното ниво на страданието, свързано със задържането. Основанието на предявения иск е наличието единствено на дървеници, в резултат на което в периода от 01.02.2022 г. до 01.09.2024 г. ищецът не е могъл да спи и е претърпял болки и страдания, страх, дискомфорт, накърняване на човешкото му достойнство, безнадеждност, чувство на незащитеност, малощеност. По отношение на ефекта на борбата с инсекти, ЕСПЧ в § 243 от пилотното решение по делото „Н. и др. срещу България“ от 27.01.2015 г. за условията в българските затвори, споменава, че затворническите власти трябва да се справят с този проблем, чрез осигуряване на адекватни дезинфекционни съоръжения, почистващи продукти, както и редовно обезпаразитяване и проверки на килиите, по-специално на спалното бельо, дюшеците и пространствата, използвани за съхранение на храна. Съдът в решаващия състав приел, че по делото се установява, че дезинфекция, дератизация и дезинсекция на помещенията в затвора са извършени от служител с препарат, против дървеници и хлебарки. При обработването са били обработвани не само спалното помещение, в което е бил настанен ищецът, но и други спални помещения на затвора, както и администрация, СБАЛЛС, кухня и др. Не се установило ищецът да е посещавал медицинския център на затвора с отразени оплаквания за ухапвания от дървеници, за да получи медикаменти, както и не е констатирано влошено здравословно състояние вследствие на ухапвания от дървеници, или пък да му е предписвана терапия. Не са налични и документи за изискани медикаменти срещу ухапвания и съответно отказ да бъдат предоставени такива. Ищецът е посещавал медицинския кабинет, но не е констатирало да е във връзка с ухапвания от дървеници или друг вид насекоми. Поради това съдът приел, че не е установено бездействие на служители на ГДИН, а ответникът полага усилия за борба с наличието на дървеници и други вредители на територията на Затвора – [населено място], и има активно поведение за преодоляване на проблема в борбата с популации от дървеници и хлебарки. На лишените от свобода им е предоставена възможност да използват внесени препарати за дезинфекция и дератизация, но по делото не са налични молби от ищеца за допускане на допълнителни такива препарати за дезинсекция. Администрацията не бездейства и в годините, предшестващи процесния период, с оглед констатираното в Доклад на националния превантивен механизъм (Н.) от 08.07.2019 г. за наличие на хлебарки и дървеници в местата за лишаване от свобода. От доклада също се установило, че ГДИН полага усилия за справяне с проблема с популацията на инсекти, видно от приложените протокол за дезинфекция, дезинсекция и дератизация. Ищецът не е ангажирал доказателства във връзка с твърденията за субективните му емоционални преживявания, водещи до страдание, като не са представени писмени доказателства. Съдът приел, че изслушаните свидетели са заинтересовани от изхода на делото, тъй от тях са заведени дела срещу ответника на същото основание и свидетелстват едни на други, а и свидетелските показания, макар и вследствие на преки наблюдения, тъй като са били в една група, не кореспондират с останалите събрани по делото доказателства. Липсва медицинска документация, доказваща основното твърдение на ищеца за ухапвания от дървеници, вследствие на които е изпитал неблагоприятни емоции - страх, дискомфорт, накърняване на човешкото му достойнство, безнадеждност, чувство на незащитеност, малощеност. По тези съображения съдът в решаващия състав приел, че не е осъществен съставът на чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС; не се установяват и другите две предпоставки за ангажиране на отговорността на ответника. Въпреки че по делото се установило, че мерките срещу дървениците в Затвора – [населено място] не са

достатъчно ефективни, малтретирането в случая не попада в обхвата на чл. 3 от Европейската конвенция за правата на човека и основните свободи, тъй като не достига необходимото минимално ниво на суровост. Ищецът не е бил подложен на изтезания, на жестоко, нечовешко или унижително отношение, на поставянето му в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода, които да уронват човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност. В пенитенциарните заведения за изтърпяване на наказание се търпят ограничения, свързани както със самото място, така и с режима и правилата на вътрешния ред, което обаче не е основание за ангажиране на безвиновната отговорност на държавата. Престоят му не може в никакъв случай да бъде квалифициран като унижително и обидно отношение или нечовешко третиране, съответно не представлява нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС, при което неприложима се явява и разпоредбата на чл. 284, ал. 5 от ЗИНЗС. Не са налице всички елементи от състава на законовата норма, а разминаването на посочените в исковата молба обстоятелства и събраните писмени доказателства, обосновава несъстоятелността на твърденията, че в резултат на незаконосъобразни бездействия са причинени неимуществени вреди на А. - О.. По изложените съображения искът бил счетен за неоснователен, както и претенцията за лихва, предвид акцесорния ѝ характер.

Съдът в настоящия състав не споделя този извод. Предвиденото в разпоредбата на чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС компенсаторно средство за защита на лишени от свобода за причинени вреди от специализирани органи, отговарящи за изпълнение на наказанието, е приложимо за установени нарушения на чл. 3 от ЗИНЗС. Транспонираната в националното законодателство абсолютна забрана, въведена с чл. 3 от КЗПЧОС - за изтезания, или нечовешко, или унижително отношение, или наказание, включва и поставянето в неблагоприятни условия при изтърпяване на наказание лишаване от свобода. В решенията на ЕСПЧ безпротиворечиво се приема, че условията на задържането или отношението към лицата, настанени в места за лишаване от свобода, може да представлява не само унижително, но и нечовешко отношение или дори и двете, в зависимост от интензитета на страданието и/ или унижението, изпитано от задържаното лице. Изброените в нормата на чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС неблагоприятни условия - „липса на достатъчна жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство, или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност“ не лимитират възможните нарушения и позволяват да се претендират вреди и от други действия и/или бездействия на органите по изпълнение на наказанията. Безпротиворечиво е установено в случая наличието на дървеници в затвора – недопустимо от гледна точка на съвременните норми за хигиена състояние, при това трайно наблюдавано в продължение на години. Ирелевантни са предприеманите от администрацията действия за дезинфекция, дезинсекция и дератизация, доколкото те очевидно и трайно нямат необходимия резултат. В корелативна връзка със законовата забрана по чл. 3 от ЗИНЗС е позитивното задължение на държавните органи, ангажирани с изпълнението на наказанията да осигурят на всички осъдени лица условия за изтърпяване на наложените наказания, съобразени със здравословното и физическото им състояние, зачитащи човешкото им достойнство. Изпълнението на това задължение изключва възможността за използване на методи и средства, които могат да причинят страдания и трудности, които надвишават неизбежното ниво, присъщо на задържането. В относимата съдебна практика на ЕСПЧ по приложението на чл. 3 от КЗПЧОС е прието, че за оценката на условията на задържане от особена важност е кумулативното влияние на всеки отделен елемент и продължителността на въздействието върху изтърпяващия наказанието. В

случая е безпротиворечиво установено, че в процесния период ищецът е бил настаняван в спални помещения, в които са налични дървеници. Ирелевантно е обстоятелството, че и други лишени от свобода предявяват искиве срещу същия ответник на същото основание. Тези искиве са естествена последица от продължаващото състояние на неблагоприятни условия на настаняване. Тези неблагоприятни условия не са част от наложените на посочените лица наказания и представляват нарушение по смисъла на чл.3, ал.2 ЗИНЗС. Съответно, на основание чл.284, ал.5 от същия закон, настъпването на неимуществени вреди се предполага до доказване на противното. Несъмнено е неблагоприятното въздействие дървеници, като в тази връзка ирелевантно е обстоятелството, търсена ли е медицинска помощ – последната така или иначе не би могла да премахне това въздействие. Наред с това, ответникът не е опровергал горепосочената законова презумпция. Съгласно приетата по делото докладна записка от 10.01.2025г., в рамките на периода, за който се претендира обезщетение: от 01.02.2022г. до 01.09.2024г., ищецът е пребивавал в затвора в продължение на общо 944 дни, от които през 2022г. – 334 дни, 2023г. – 365 дни и 2024г. - 245 дни. В съответствие с изискванията на чл. 51, ал.1, изр. първо и чл. 52 от Закона за задълженията и договорите съдът в настоящия състав приема, че следва да уважи исковата претенция в размер на 3776 евро за целия исков период, ведно със законната лихва, считано от предявяването на иска на 02.09.2024 г. до окончателното изплащане на обезщетението. За разликата до предявения размер от 50 000 лева искът като недоказан следва да бъде отхвърлен. Цената на иска следва да бъде превалутирана по правилата на чл.12-13 Закона за въвеждане на еврото в Република България (ЗВЕРБ). Съгласно чл.3-5 ЗВЕРБ, решение (ЕС) 2025/1407 на Съвета от 8 юли 2025 година относно приемането на еврото от България, считано от 1 януари 2026 г. и Регламент (ЕС) 2025/1409 на Съвета от 8 юли 2025 година за изменение на Регламент (ЕО) № 2866/98 по отношение на валутния курс към еврото за България, към настоящия момент официална парична единица е еврото, равностойно на 1,95583 български лева. Съответно, претендираната сума в случая възлиза на 25564,59 евро.

При този изход на спора и съгласно чл.286, ал.3 ЗИНЗС ответникът следва да възстанови на касатора разноските по делото в общ размер на 40,90 евро – държавни такси. Следва да бъде уважено и искането за адвокатско възнаграждение за двете инстанции. Съдът определя размера му съобразно чл. 38, ал. 2 от Закона за адвокатурата във вр. чл. 8, ал. 1 във вр. чл. 7, ал. 2, т. 4 от Наредба № 1/09.07.2004 г. за възнаграждения за адвокатска работа, като предвид частичното уважаване на иска възнаграждението следва да бъде съразмерно намалено спрямо посочените в Наредбата стойности. Съответно, дължимо е заплащане на по 356,63 за всяка от двете инстанции, или 713,26 евро общо.

Така мотивиран и на основание чл.222, ал.1 АПК, съдът

Р Е Ш И:

ОТМЕНЯ решение № 34783/23.10.2025г. по адм. д. **№ 8666/2024г.** на Административен съд София град, Първо отделение, 34 състав в частта, с която е отхвърлен искът с правно основание чл.284, ал.1 от Закона за изпълнението на наказанията и задържането под стража, за обезщетяване на неимуществени вреди, причинени от неблагоприятни битови условия в Затвора - С. в периода от 01.02.2022 г. до 01.09.2024г., предявен от И. А. А. – О., с ЕГН [ЕГН], **в частта** до сумата 3776 (три хиляди седемстотин седемдесет и шест) евро, и **в частта**, с която е отхвърлена претенцията за законна лихва върху тази сума, считано от 02.09.2024 г. до окончателното й изплащане, и вместо него постановява:

ОСЪЖДА Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ да заплати на И. А. А. – О., ЕГН

[ЕГН], сумата 3776 (три хиляди седемстотин седемдесет и шест) евро – обезщетение за причинени неимуществени вреди, произтичащи от неблагоприятни битови условия, при които е бил настанен в Затвора - С. в периода от 01.02.2022г. до 01.09.2024г., ведно със законната лихва върху сумата, считано от 02.09.2024 г. до окончателното ѝ изплащане.

ОСТАВЯ В СИЛА решение № 34783/23.10.2025г. по адм. д. № **8666/2024г.** на Административен съд София град, Първо отделение, 34 състав **в останалата му част.**

ОСЪЖДА Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ да заплати на И. А. А. – О., ЕГН [ЕГН], сумата 40,90 евро (четиридесет евро и деветдесет цента) – държавни такси.

ОСЪЖДА Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ да заплати на адв. И. В. Ю. сумата 713,26 евро (седемстотин и тринадесет евро и двадесет и шест цента) – възнаграждение на основание чл.38, ал.2 от Закона за адвокатурата.

Решението е окончателно.